

"תזוז קצת" אתה מסתיר לעצמך

המחלקה לתנ"ך
ע"ש זלמן שמיר
הפקולטה למדעי היהדות
אוניברסיטת בר-אילן

הכירו את פרופ' יונתן גרוסמן ראש המחלקה לתנ"ך

ב. הספר השני הוא "עלובי החיים" מאת ויקטור הוגו. קשה לי לומר מה ניער את לבי באופן מיוחד בספר זה, אבל כשסיימתי לקרוא בו רציתי להיות אדם טוב יותר.
ג. ספר פחות מוכר אבל מלא בעדיניות של שפה ושל תשומת לב לסצנות החיים הוא ספרו של דויד פואנקינוס, "המזכרות". יש בכוחו של הספר הזה לערטל את הנפש באופנים לא צפויים.

האם יש אדם מפתיע שפגשת בו בזכות המחקר שלך, ובאיזה הקשר?

בשנת 2014 השתתפתי בכנס באוניברסיטה קטנה שנמצאת בעיירה בשם בלומפונטיין בדרום-אפריקה. אחד המרצים שהשתתף בכנס היה נוצרי, אבל ראיתי שהוא הולך עם ציציית שמתנופפות ברוח מחוץ לבגדיו. בירור מהיר הבהיר לי שמדובר בנוצרי שאמנם אין לו כל קשר גנאלוגי ליהדות, אך הוא סבור שזו טעות היסטורית שהנצרות השילה מעליה את מצוות התורה. מאחר שהנצרות צמחה מתוך היהדות, "אין שום סיבה שהמאמינים בישו לא יקיימו מצוות, כפי שהוא עצמו בוודאי עשה". המפגש עם החוקר הזה היה מרתק, בעיקר סביב השאלות של האפשרויות העומדות לפניו לפרש את מצוות התורה ויחסו להתפתחות ההלכה בתורה שב-לפה היהודית.

אם לא היית באקדמיה, היית...

אפשר לבחון צמתים רבים בחיינו ולהצביע על האפשרויות האחרות שהם החביאו באמתחתם. ברבים מהם הכרעה מעט שונה היתה מובילה לסיפור חיים אחר לגמרי. למעשה, בה בעת שנדמה לי שהחיים הובילו אותי בדיוק למקום הנכון לי, אני גם מרגיש שהכול מקרי ואין-ספור אפשרויות אחרות עמדו ברקע בתקווה למימושן.
לכן השאלה שמנוסחת למעלה ניצבת כאיום מחוץ, היא מזכירה את החופש מצד אחד ואת ההכרח מצד שני.
נראה לי שאם לא הייתי באקדמיה הייתי נגן גיטרה בס בהרכב שמופיע באחד המועדונים הפחות מוכרים.

מי מהוגי התחום או מהמורים שלך, ואולי דווקא מקרב הסטודנטים, נתן לך השראה מיוחדת, גרם לך לשנות את דעתך, עורר אותך למחשבה או לפעולה?

בצעירותי לא היתה לי משיכה מיוחדת ללימודי תנ"ך דווקא. גם את התואר השני שלי עשיתי בתחום (קרוב) אחר. אחד הרגעים שבהם הטקסט המקראי נפתח בפניי במלוא הדרו היה בשיעור שהשתתפתי בו של הרב יואל בר-נון, ובו הוא הציע שיש דיאלוג נסתר בין סיפור העקדה (בראשית כב) לסיפור אברהם ושרה בבית אבימלך (בראשית כ). יצאתי מהשיעור בתחושה שיש איזו הזמנה לא ממומשת לגשת אל המקרא באופן חשוף וללא הנחות יסוד מוקדמות, ושמילותיו מחביאות הרבה יותר ממה שנדמה בקריאה ראשונה.
את הדוקטורט כתבתי בהנחיית מורי, פרופ' משה גרסיאל, שלימד אותי שלא כל רעיון שעולה בדמיוני צריך בסוף גם להיכתב, ובזכותו למדתי שיעור חשוב שנוגע באחריות מחקרית ובתנועה נפשית-מחקרית של ההסכמה למחוק ובצורך לוותר.

המוטו שמופיע בפרופיל המשתמש בווטסאפ:
"תזוז קצת. אתה מסתיר לעצמך".

ראש המחלקה משנת תשפ"א-2021, שנה שנייה בתפקיד תואר ראשון בחינוך, מכללת הרצוג גוש עציון תואר שני במחשבת ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים דוקטורט במחלקה לתנ"ך, בנושא: "כפל משמעות בסיפור המקראי ותרומתו לעיצוב הסיפור", אוניברסיטת בר-אילן (52, נשוי לליאורה, אב לשישה וסב לשניים)

פרט מפתיע: בכיתה ו' זכיתי במקום הראשון באליפות טניס-שולחן שהתקיימה בבית הספר. יותר משאני זוכר את הזכייה עצמה, אני זוכר את משחק הגמר שהיו בו הגשות ארוכות במיוחד וגרם לביטולו של השיעור שאמור היה להתקיים אחריו.

לפני הכול: "אם היה לי אומץ, הייתי עונה לכל השאלות ששואלים אותי בראיונות תשובה אחת: לא יודע. אין לי מושג. תשאלו מישהו שמבין"
(אשכול נבו, "הראיון האחרון", עמ' 33)

מה רצית להיות בילדותך? האם יש לך קשר לתחום המחקר שלך היום?

לקופה ארוכה בילדות חשבתי שאהיה פסיכולוג. היום, במקום לנתח אנשים אני מנתח טקסטים, שהם נוטים פחות להיעלב, אבל שלא כמו שחושבים לפעמים, גם הם משתנים ללא הרף.

שתף אותנו בחוויה מיוחדת או מצחיקה מהדרך האקדמית שלך?

בקיץ 2010 השתתפתי בכנס בפרובנס, המושבים בכנס חולקו בין הרצאות שתהיינה בצרפתית לאלו שתהיינה באנגלית. באחד המושבים שהיו על תורת האנגלית השתרבב בטעות חוקר שהכין הרצאה בצרפתית. הוא עמד על טעותו מיד עם תחילת הרצאתו, התנצל בתחילת דבריו ואמר שמאחר שהוא הכין את ההרצאה בצרפתית הוא ידבר בצרפתית, אף שהמושב מיועד לכאלו שאינם דוברי צרפתית. וכך, הוא הרצה על דבר-מה (אין לי מושג על מה) במשך 20 דקות בלי שיש אפילו אחד בקהל שמבין מה הוא אומר ומה נושא ההרצאה. לאורך ההרצאה כבר עלו חיוכים פה ושם, אבל הדבר המדהים היה שבסוף ההרצאה מחאנו לו כולנו כפיים על הרצאתו היפה. הדבר לימד אותי הרבה על כנסים אקדמיים, ובמיוחד על מחיאות כפיים.

מהו הספר האחרון שקראת? איזה ספר קראת יותר מפעם אחת?

שלושה ספרים עולים בדעתי בהקשר זה, מתקופות שונות בחיי. א. בצעירותי, השאיר עליי רושם עצום הספר "נרקיס וגולדמונד" מאת הרמן הסה. שני חברים מתוארים בו, האחד פונה לספריית המנזר בעוד השני פונה אל החיים הגועשים וסולל בהם דרך סוערת. הספר עוקב אחרי גולדמונד שפנה אל המציאות עצמה, עם הצבעים ועם הריחות שבה, אך בסופו של הסיפור מפגיש הסה את שני הצעירים ומעלה את השאלה אם ייתכן שלשניהם אותן התובנות, גם אם האחד הגיע אליהן דרך לימוד, והשני דרך חייו.